

ISCED 0

Štátny vzdelávací program

(Pracovný materiál)

Bratislava 23.04.2008

PhDr. Július Hauser
riaditeľ

OBSAH

Úvod	4
1. Ciele výchovy a vzdelávania	6
2. Stupeň vzdelania	7
3. Profil absolventa	8
4. Vzdelávacie oblasti	12
5. Charakteristika a organizácia preprimárneho vzdelávania	14
6. Vzdelávacie štandardy	15
6.1 Obsahové a výkonové štandardy v tematickom okruhu <i>Ja som</i>	16
6.2 Obsahové a výkonové štandardy v tematickom okruhu <i>Ludia</i>	20
6.3 Obsahové a výkonové štandardy v tematickom okruhu <i>Príroda</i>	22
6.4 Obsahové a výkonové štandardy v tematickom okruhu <i>Kultúra</i>	24
7. Vyučovací jazyk	27
8. Organizačné usporiadanie denných činností v materskej škole	27
9. Organizačná forma predškolského vzdelávania	28
10. Spôsob a podmienky ukončovania výchovy a vzdelávania, vydávanie dokladu o získanom vzdelaní	30
11. Personálne zabezpečenie preprimárneho vzdelávania	31
12. Materiálno-technické a priestorové zabezpečenie preprimárneho vzdelávania	31
13. Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní	33
14. Osobitosti a podmienky výchovy a vzdelávania detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami	34
15. Zásady a podmienky na vypracovanie školských výchovno-vzdelávacích programov	37

Štátny vzdelávací program pre preprimárne vzdelávanie ISCED 0

Úvod

Štátny vzdelávací program je najvyšším kurikulárnym dokumentom. Tvorí prvú úroveň dvojúrovňového participatívneho modelu riadenia. Definuje hlavné princípy a ciele kurikulárnej politiky štátu, podstatné demokratické a humanistické hodnoty, na ktorých je výchova a vzdelávanie založené. Obsahuje všeobecné ciele a požiadavky (základné učivo), ktoré sa vzťahujú na obsah edukácie a kľúčové spôsobilosti (kompetencie) ako hlavné nástroje vyváženého rozvoja osobnosti detí. Štátny vzdelávací program podporuje komplexný prístup pri rozvíjaní kognitívnych a nonkognitívnych spôsobilostí detí na danej úrovni vzdelávania. Predstavuje východisko a záväzný dokument pre vytvorenie školských vzdelávacích programov – kurikulárných dokumentov špecifických pre obsah výchovy a vzdelávania na jednotlivých materských školách s ohľadom na ich lokálne podmienky.

Princípy Štátneho vzdelávacieho programu:

- Štátny vzdelávací program je tvorený na základe participatívneho demokratického prístupu štátu (štátny program) a miestneho regiónu (školský program) k vzdelávaniu.
- Štátny vzdelávací program určuje len základné minimum (základné učivo vrátane požadovaných spôsobilostí pre určitý druh vzdelania), ktoré garantuje štát.
- Vzdelávacie štandardy (obsahové a výkonové štandardy), čiže požiadavky na vedomosti, zručnosti, spôsobilosti, postoje a kompetencie sú tvorené len z obsahu učiva, ktoré je vymedzené ako základné. Základné učivo vyjadruje obsahové jadro vzdelania v materskej škole, jeho podstatné prvky, ktoré sú predmetom vzdelávania všetkých detí absolvujúcich preprimárny stupeň vzdelania.
- Uvedený prístup dáva priestor na dotvorenie obsahu výchovy a vzdelávania podľa regionálnych a lokálnych podmienok a požiadaviek, pričom stavia na cieľoch, ktoré kladie spoločnosť s ohľadom na požadovanú vzdelanostnú úroveň a kultúrnu gramotnosť občanov.
- Štátny vzdelávací program je vypracovaný na základe kontinuálneho prístupu, jednotlivé vzdelávacie programy školských stupňov (preprimárny, primárny, nižší sekundárny, vyšší sekundárny) na seba nadväzujú.
- Štátny vzdelávací program podporuje komplexný a integrovaný prístup ku vzdelávaniu prostredníctvom vyčlenenia tematických okruhov a vzdelávacích oblastí s uplatnením nových aktivizujúcich metód vzdelávania (metóda projektového vyučovania, atď.) a efektívnych spôsobov učenia (zážitkové, problémové, kooperatívne učenie a ďalšie).
- Do programu vzdelávania na preprimárnom stupni vzdelávania sú zaradené aj prierezové témy, ktoré sa prelínajú vo všetkých tematických okruhoch a vzdelávacích oblastiach. Reflektujú aktuálne globálne či spoločenské problémy ako osobnostný a sociálny rozvoj, environmentálna a dopravná výchova, ochrana človeka a zdravia, výchovu k zdravému spôsobu života, atď. Zahŕňajú aj výchovu k tvorivosti, mediálnu výchovu, prácu s informáciami a iné. Podporujú utváranie hodnôt a postojov detí, poskytujú im príležitosť na rozvoj potencialít (daností), uplatnenie individuálnych záujmov, ale aj vzájomnú spoluprácu. Môžu sa realizovať prostredníctvom rôznych organizačných foriem a učením hrou.

- Štátny vzdelávací program umožňuje modifikáciu obsahu pre vzdelávanie detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.
- S tvorbou nového obsahu výchovy a vzdelávania rastie aj dôraz, ktorý sa kladie na podnetné prostredie a priaznivú sociálno-emocionálnu klímu materskej školy a jej celkovú kultúru.
- Nový model projektovania obsahu vzdelávania dáva materským školám možnosť zamerať sa na individuálne rozvíjanie osobného potenciálu detí.
- Vzrastá dôraz položený na kvalitu materskej školy, jej autoevalváciu (sebahodnotenie) a evalváciu (hodnotenie).

Pre vypracovanie obsahu vzdelávania podľa jednotlivých stupňov vzdelávania sa používa európska klasifikácia ISCED (International Standard Classification of Education). Uvedená klasifikácia je akceptovaná relevantnými medzinárodnými organizáciami (UNESCO, OECD), ktorú uplatňujeme aj v rámci Štátneho vzdelávacieho programu.

*Materská škola má dať dieťaťu taký základ,
aby malo po celý život potešenie zo vzdelávania*

1. Ciele výchovy a vzdelávania

Ideálom výchovy a vzdelávania by mal byť **dobrý** (čestný, morálny, charakterný), **múdry** (vzdelaný, tvorivý), **aktívny** (samostatný, pracovitý, iniciatívny), **šťastný** (vyrovnaný, zdravý) a **zodpovedný** (v konaní voči sebe, ľuďom, životnému prostrediu) **človek**. (Milénium, 2002)

Proces výchovy a vzdelávania smerujúci k tomuto ideálu ako k všeobecnému cieľu výchovy by mal začať už od preprimárneho vzdelávania v materskej škole a pokračovať v priebehu celého života.

V materskej škole, podobne ako na iných stupňoch škôl, je stále aktuálna potreba uplatňovania humanistickej výchovy a vzdelávania.

Za **humanistické princípy v predškolskej výchove a vzdelávaní** pokladáme uplatnenie:

1. práva na výchovu a vzdelávanie v súlade s Dohovorom o právach dieťaťa,
2. práva na rozvoj vlastnej individuality,
3. práva na celostný rozvoj osobnosti.

Naplnenie uvedených princípov predpokladá priaznivú výchovno-vzdelávaciu klímu **s dôrazom na rozvoj tvorivosti pred pamäťovým učením**, v ktorej sa realizuje **učenie hrou**. Dôležité je pozitívne emocionálne prežívanie dieťaťa.

Cieľom preprimárneho vzdelávania je dosiahnuť optimálnu emocionálnu, sociálnu a kognitívnu úroveň ako základ pripravenosti na školské vzdelávanie a na život v spoločnosti. Východiskom je jedinečnosť dieťaťa, aktívne učenie a začleňovanie do skupiny a kolektívu.

Cieľmi inštitucionálnej predškolskej výchovy sú:

- naplňovať potrebu dieťaťa po sociálnom kontakte s rovesníkmi,
- uľahčiť dieťaťu plynulú adaptáciu na zmenené prostredie (na materskú i základnú školu),
- podporiť vzťah dieťaťa k poznávaniu a učeniu hrou,
- rozvíjať cieľavedome, systematicky a v tvorivej atmosfére osobnosť dieťaťa v psychomotorickej, poznávacej, sociálnej, emocionálnej a morálnej oblasti,
- prihliadať na rôzne sociokultúrne a socioekonomické zázemie dieťaťa,
- posilňovať úctu k rodičom, ku kultúrnym a národným hodnotám a tradíciám štátu, k štátnemu jazyku, k materinskému jazyku a k svojej vlastnej kultúre,
- získať a posilňovať úctu k ľudským právam a základným slobodám,
- pripraviť sa na život v slobodnej spoločnosti v duchu porozumenia, znášanlivosti, tolerance, rovnosti pohlaví a priateľstva medzi národmi, národnostnými a etnickými skupinami a cirkvami a náboženskými spoločenstvami,
- naučiť sa rozvíjať a kultivovať svoju osobnosť, pripraviť sa na celoživotné vzdelávanie,

- naučiť sa kooperovať v skupine, kolektíve a preberať na seba primeranú zodpovednosť,
- naučiť sa chrániť svoje zdravie vrátane využitia zdravej výživy a chrániť životné prostredie,
- naučiť sa rešpektovať všeľudské etické hodnoty.

Materská škola ako výchovno-vzdelávacia inštitúcia sa od rodiny líši tým, že môže okrem iného naplniť a nasýtiť túžbu dieťaťa po kontakte s rovesníkmi. V predškolskej výchove má svoje nezastupiteľné miesto **výchovné spoločenstvo**, ktoré tvorí skupina detí v interakcii s učiteľom v jednej triede, príp. v materskej škole s menším počtom detí aj v celej materskej škole. Výchovné spoločenstvo pri vytvorení **priaznivej sociálno-emocionálnej klímy** významným spôsobom ovplyvňuje **rozvíjanie pozitívnych osobnostných vlastností** každého dieťaťa (utváranie elementárnych základov emocionálnej gramotnosti, prosociálneho a environmentálneho cítenia a správania, návykov k zdravému spôsobu života, schopnosti sociálnej komunikácie, tvorby medziľudských vzťahov, atď.)

Pri uplatňovaní cieľov predškolskej výchovy učiteľ zohľadňuje potrebu celostného rozvoja osobnosti dieťaťa a **vyvážene rozvíja psychomotorickú, kognitívnu, sociálno-emocionálnu i morálnu stránku**. V predškolskom veku má výchova a vzdelávanie **činnostný a procesuálny charakter**. Všeobecné i špecifické ciele (t. j. konkrétne, operacionalizované ciele) smerujú **k rozvoju elementárnych základov kľúčových kompetencií**.

Učiteľ vo výchove a vzdelávaní **prihliada na rôzne sociokultúrne a socioekonomické rodinné zázemie detí**. Venuje sa primerane každému dieťaťu. V pedagogickom pôsobení učiteľ rešpektuje multikultúrnosť rodín, v ktorých dieťa žije a z nej vyplývajúcich špecifik. **Učiteľ je taktný a diskretný ku všetkým deťom bez ohľadu na ich rasovú, náboženskú, či národnostnú príslušnosť**. Rešpektuje, že **právo na šťastné detstvo má každé dieťa**.

V pedagogickom procese sa uplatňuje **princíp aktivity dieťaťa**. Rozšírenie príležitostí na aktivitu detí nepredurčuje učiteľa k pasivite v zmysle nečinnosti. Učiteľova aktivita v nedirektívnom – demokratickom vedení výchovno-vzdelávacej činnosti **spočíva v premyslenom vytváraní podmienok na účinný sebarozvoj osobnosti dieťaťa**, ktorý nie je možný bez jeho vlastnej aktivity. Učiteľ sa v pedagogickom procese dostáva do roly **facilitátora, manažéra výchovno-vzdelávacej činnosti, poradcu, konzultanta**.

Pedagogický prístup v materskej škole **sa opiera o pozitívnu výchovu, založenú na láske a dôvere k dieťaťu**. V takejto výchove sa posilňuje sebaúcta, zvyšuje sebavedomie dieťaťa na základe postupne utváraného adekvátneho sebahodnotenia, ktoré je predpokladom zdravého sebavedomia (nie nedostatočného ani prehnaného).

Zdravá sebaúcta a sebavedomie je kľúčom k celoživotnému osobnostnému rastu a podmieňuje efektivitu učenia sa nielen dieťaťa, ale aj dospelého v tom najširšom slova zmysle.

2. Stupeň vzdelania

Preprimárne vzdelanie získa dieťa absolvovaním posledného ročníka vzdelávacieho programu odboru vzdelávania v materskej škole.

3. Profil absolventa

Preprimárne vzdelávanie umožní rozvoj (štátneho) jazyka. Položí základy vnímania a poznávania prírodných a spoločenských vied, zabezpečí rozvoj fyzickej a pohybovej stránky, povedomie zdravia a rozvoj osobnosti dieťaťa prostredníctvom kultúry a umenia, pričom bázou je realita dieťaťa. (Preprimárne vzdelávanie ISCED 0)

Absolvent preprimárneho vzdelávania získa poznatky a schopnosti, ktoré majú význam vo vzťahu k propedeutike kultúrnej, čitateľskej, matematickej a prírodovednej gramotnosti.

Absolvent preprimárneho vzdelania je pripravený na vstup do primárneho vzdelávania v základnej škole a na ďalší aktívny život v spoločnosti.

Na získanie profilu absolventa preprimárneho vzdelania je potrebné, aby dieťa dosiahlo v závere predškolského veku elementárne základy kľúčových kompetencií.

Formovanie **elementárnych základov kľúčových kompetencií v predškolskom veku** je smerovaním, ktorého **cieľom je dosiahnuť školskú pripravenosť a získať základy pre rozvíjanie schopnosti učiť sa a vzdelávať sa po celý život.**

Vzhľadom na vývinové špecifiká predškolského veku sú medzi kompetencie zaradené aj **psychomotorické kompetencie**. **Spoločenské a občianske kompetencie** sú integrované do osobnostných (intrapersonálnych) a sociálnych (interpersonálnych) kompetencií.

V materskej škole sa rozvíjajú tieto kompetencie:

1. **Psychomotorické kompetencie**
2. **Osobnostné (intrapersonálne) kompetencie**
 - a) *Elementárne základy sebauvedomenia*
 - b) *Elementárne základy angažovanosti*
3. **Sociálne (interpersonálne) kompetencie**
4. **Komunikatívne kompetencie**
5. **Kognitívne kompetencie**
 - a) *Elementárne základy riešenia problémov*
 - b) *Elementárne základy kritického myslenia*
 - c) *Elementárne základy tvorivého myslenia*
6. **Učebné kompetencie**
7. **Informačné kompetencie**

Vymedzenie kompetencií treba chápať relatívne, nakoľko v **predškolskom období ide o dosahovanie elementárnych základov kompetencií dieťaťa.**

Kompetencie dieťaťa predškolského veku

1. Psychomotorické kompetencie	<i>Dieťa v závere predškolského veku:</i> <ul style="list-style-type: none">– používa v činnosti všetky zmysly,– ovláda pohybový aparát a telesné funkcie,– prejavuje túžbu a ochotu pohybovať sa,– ovláda základné lokomočné pohyby,– používa osvojené spôsoby pohybových činností v nových, neznámych, problémových situáciách,– využíva globálnu motoriku prekonávaním prírodných a umelých prekážok,– prejavuje grafomotorickú gramotnosť,– správa sa ohľaduplne k svojmu zdraviu a k zdraviu iných,– prejavuje pozitívne postoje k zdravému životnému štýlu.
2. Osobnostné (intrapersonálne) kompetencie <i>a) Elementárne základy sebauvedomenia</i>	<i>Dieťa v závere predškolského veku:</i> <ul style="list-style-type: none">– uvedomuje si vlastnú identitu,– prejavuje v správaní vzťah k sebe a k iným,– vyjadruje svoje pocity a hodnotí svoj vlastný aktuálny citový stav,– odhaduje svoje možnosti a spôsobilosti,– správa sa sebaisto v rôznych situáciách,– uvedomuje si dôsledky svojho správania vzhľadom na iné osoby.
<i>b) Elementárne základy angažovanosti</i>	<i>Dieťa v závere predškolského veku:</i> <ul style="list-style-type: none">– presadzuje sa s ohľadom na seba aj druhých,– obhajuje seba a iných, chorých, osoby so zdravotným znevýhodnením, slabých a bezbranných,– zaujíma sa o dianie v rodine, v materskej škole a v bezprostrednom okolí.

<p style="text-align: center;">3. Sociálne (interpersonálne) kompetencie</p>	<p><i>Dieťa v závere predškolského veku:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – pozerá sa na svet aj očami druhých, – správa sa empaticky k svojmu okoliu, – správa sa v skupine, kolektíve podľa spoločenských pravidiel a noriem, – hrá sa a pracuje vo dvojici, v skupine, kolektíve, – plánuje, organizuje a hodnotí činnosť, – zotrvá v hre a inej činnosti a dokončí ju, – preberá spoluzodpovednosť za seba i za činnosť skupiny, – nadväzuje spoločensky prijateľným spôsobom kontakty s druhými a udržiava s nimi harmonické vzťahy, – rieši konflikty s pomocou dospelých alebo samostatne, – pomáha druhým s pomocou dospelého, aj samostatne, – akceptuje a rešpektuje multikultúrne odlišnosti detí a dospelých, – prejavuje ohľaduplnosť k svojmu prostrediu.
<p style="text-align: center;">4. Komunikatívne kompetencie</p>	<p><i>Dieťa v závere predškolského veku:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – vedie monológ, nadväzuje a vedie dialóg a rozhovor s deťmi i dospelými, – počúva aktívne a s porozumením myšlienky a informácie z rôznych médií, – vyjadruje a komunikuje svoje myšlienky, názory, – reprodukuje oznamy, texty, – volí primeraný, kreatívny spôsob komunikácie vzhľadom na situáciu, – komunikuje osvojené poznatky, – prejavuje predčitateľskú gramotnosť, – chápe a rozlišuje, že niektorí ľudia sa dorozumievajú aj inými jazykmi.
<p style="text-align: center;">5. Kognitívne kompetencie</p> <p><i>a) Elementárne základy riešenia problémov</i></p>	<p><i>Dieťa v závere predškolského veku:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – hľadá a objavuje súvislosti medzi jednotlivými informáciami, objavuje tie, ktoré sú nápomocné pri riešení problému, – rieši samostatne alebo s pomocou učiteľa problémy v osobnej a spoločenskej rovine, – rieši jednoduché problémové úlohy, – uplatňuje v hre a rôznych situáciách matematické myslenie.

<p>b) Elementárne základy kritického myslenia</p>	<p><i>Dieťa v závere predškolského veku:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – porovnáva podobnosti a rozdiely predmetov, javov, osôb, atď., – odôvodňuje svoje názory, prejavuje postoje, vyslovuje jednoduché úsudky, – hodnotí spontánne a samostatne vo svojom bezprostrednom okolí, čo sa mu páči/nepáči, čo je správne/nesprávne, čo je dobré/zlé na veciach, osobách, názoroch.
<p>c) Elementárne základy tvorivého myslenia</p>	<p><i>Dieťa v závere predškolského veku:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – uplatňuje vlastné predstavy pri riešení problémov, – nachádza neobvyklé odpovede alebo riešenia, – objavuje a nachádza funkčnosť vecí, predstáv alebo myšlienok, uvedomuje si ich zmeny, – objavuje algoritmus riešenia úloh pokusom a omylom alebo podľa zadávaných inštrukcií, odstraňuje prípadnú chybu.
<p>6. Učebné kompetencie</p>	<p><i>Dieťa v závere predškolského veku:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – prejavuje zvedavosť a spontánny záujem o spoznávanie nového, – využíva primerané pojmy, znaky a symboly, – pozoruje, skúma, experimentuje, – objavuje a hľadá súvislosti medzi vlastnými skúsenosťami a poznatkami, – aplikuje v hre, rôznych aktivitách a situáciách získané poznatky a skúsenosti, – kladie otázky a hľadá odpovede, aby porozumelo obklopujúcemu svetu vecí, javov, dejov a vzťahov, – učí sa spontánne (vlastnou zvedavosťou) aj zámerne (pod učiteľovým vedením), – vyvíja vôľové úsilie v hre a inej činnosti, – prekonáva prekážky v učení, – plánuje a organizuje si optimálne prostredie na činnosť, – prejavuje aktivitu v individuálnom i skupinovom učení, – hodnotí vlastný výkon, teší sa z vlastných výsledkov, uznáva aj výkon druhých, – zvláda základy učenia sa na základe osobnej motivácie, – naučí sa pracovať s hračkami, knihou, učebnými pomôckami, – sústreďí sa primerane dlhý čas na hru a na zámernú riadenú výchovno-vzdelávaciu činnosť.

7. Informačné kompetencie	<p><i>Dieťa v závere predškolského veku:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – prejavuje radosť zo samostatne získaných informácií, – využíva rôzne zdroje získavania a zhromažďovania informácií aj mimo materskú školu (od osôb v okolitom prostredí, z detských kníh, časopisov a encyklopédií, prostredníctvom informačno-komunikačných technológií, z rôznych médií).
----------------------------------	---

Súbor kompetencií slúži pre učiteľov, aby vedeli, kam majú smerovať svoje pedagogické pôsobenie prostredníctvom cieľavedomej, zmysluplnej a rozvojovým možnostiam detí primeranej výchovno-vzdelávacej činnosti.

Na to, aby deti získali kompetencie, **je žiaduca najmä zásadná zmena obsahu a spôsobu vzdelávania, metód a edukačných stratégií** smerom k **participatívne, interaktívne a zážitkovému učniu**, ktoré je založené na skúsenosti a prepojené so životom.

Tento aspekt sa zohľadnil nielen pri vymedzení kompetencií detí, ale aj pri koncipovaní obsahu výchovy a vzdelávania a jeho štruktúre a v rámci tohto obsahu aj pri tvorbe **vzdelávacích štandardov**.

4. Vzdelávacie oblasti

Štátny vzdelávací program pre materské školy (ďalej len program) má názov **Dieťa a svet**.

Filozofia programu vychádza z poznatkov pedagogického výskumu, praktických poznatkov a skúseností pedagogickej obce, zo štúdiá kurikulárnej predškolskej problematiky tak domácej ako aj zahraničnej literatúry, Vygotského teórie, Maslowovej hierarchie potrieb, taxonómie Blooma, Andersonovej, Hilla, Krathwohla, Williamsa, Massia, Harrowovej, Simpsonovej, Dave, Tollingerovej, Zelinu, Zelinovej a ďalších.

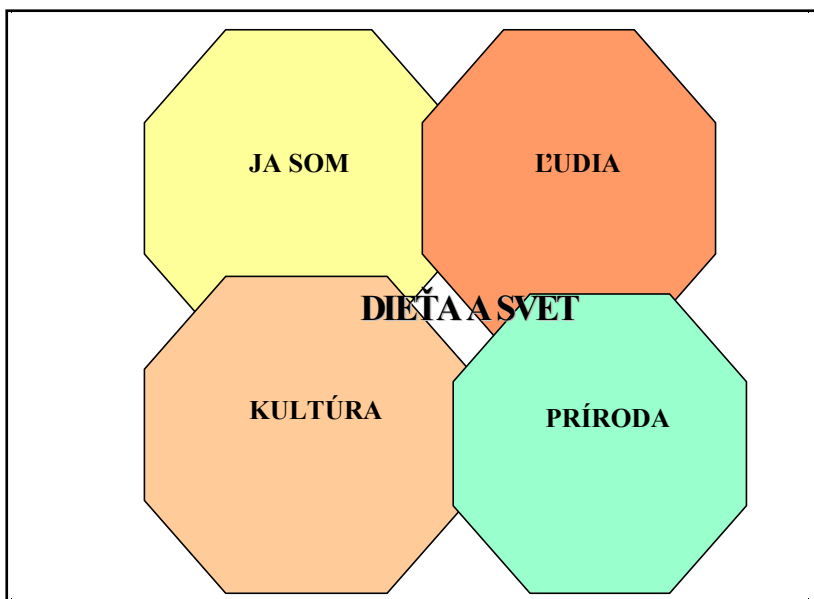
Hlavnou myšlienkou programu je:

- podporovať komplexný osobnostný rozvoj dieťaťa,
- aktivizovať a motivovať rozvoj psychomotoriky, poznania, emocionality a sociability,
- rozvíjať tvorivosť a predstavy v každodenných aktivitách,
- pomôcť dieťaťu formovať vlastnú jedinečnosť a životné kompetencie.

Prostredníctvom programu sa realizuje kontinuálnou (plynulou) na seba nadväzujúcou dennou pedagogickou činnosťou rozvoj osobnostných kvalít dieťaťa v poznaní: samého seba, sveta ľudí, prírody, kultúry.

Program je integrovaný do štyroch **tematických okruhov** Ja som, Ľudia, Príroda, Kultúra (schéma).

Schéma Štátny vzdelávací program pre materské školy Dieťa a svet

Charakteristika tematických okruhov

Z obsahového hľadiska sú tematické okruhy zamerané:

Ja som – na rozvíjanie osobnostných kompetencií, zmyslov, vzťahu dieťaťa k rodine a k okoliu, na sebaopoznanie, sebaaprezentáciu, na sociálne, emocionálne, motorické a kognitívne vnímanie života dieťaťa (telesný, duševný, duchovný, sociálny a emocionálny život).

Ľudia – na rozvíjanie sociálnych skúseností a vzťahu ku spoločenstvu ľudí, kontakty s ďalšími skupinami ľudí, na oboznamovanie sa s pracovnými a inými aktivitami ľudí, na rozvíjanie predstáv o miestach, kde ľudia žijú a tvoria, o prostrediach, v ktorých sa nachádzajú, o multikultúre, etnikách, rasách (ďalší ľudia, ľudstvo).

Príroda – na rozvíjanie poznania elementárnych zákonitostí života na zemi, prírodných javov, živých i neživých predmetov, na formovanie začiatkov ekologickej kultúry, na vytváranie (formovanie) pohľadu na svet prírody a vzťahu k prírode, na vytváranie základov svetonázoru a získavanie základných vedomostí o zemi a vesmíre (zem, vesmír).

Kultúra – na rozvíjanie kontaktov dieťaťa so svetom duševných činností ľudí, rozvoja vnímania a uplatňovania hudobnej, literárnej a výtvarnej kultúry (predmetný svet, svet hry a svet umenia).

Tematické okruhy **sa vzájomne prelínajú a dopĺňajú. Plnia sa integrovane** v globálnom a nepretržitom pedagogickom procese.

Každý tematický okruh zahŕňa **tri vzdelávacie oblasti rozvoja** osobnosti dieťaťa:

- 1. perceptuálno-motorickú,**
- 2. kognitívnu,**
- 3. sociálno-emocionálnu.**

Členenie vzdelávacích oblastí je výrazne **teoretické**. V **praktickej rovine** sa rozvíjajú **integrovane**, sú navzájom **prepojené, spolu súvisiace**. **Tematické okruhy a vzdelávacie oblasti rozvoja sa interaktívne prepájajú.**

Tematické okruhy a vzdelávacie oblasti rozvoja sú prostriedkom na dosiahnutie špecifických (konkrétnych, operacionalizovaných) cieľov v procesuálnej činnosti. Pri dosahovaní špecifických cieľov sa **rozvíja osobnosť dieťaťa celostne**, aj keď je formulácia konkrétneho cieľa včlenená do niektorej vzdelávacej oblasti rozvoja.

Vzdelávacie oblasti v sebe zároveň v rôznej miere zahŕňajú **pohybovú, zdravotnú, poznávaciu, matematicko-logickú, jazykovú, komunikatívnu, etickú, vlasteneckú, dopravnú, informačnú, hudobnú, výtvarnú, literárnu, pracovnú, environmentálnu, mediálnu výchovu, výchovu k tvorivosti a oblasť rozvoja predčitateľskej gramotnosti a gramotnosti vo všeobecnosti.**

Obsah výchovy a vzdelávania má **rámcový charakter**. **Rozpracúva sa** na podmienky materskej školy v **školskom výchovno-vzdelávacom programe**. Detailnejšie sa na základe poznania aktuálnych rozvojových možností detí **konkretizuje v plánoch výchovno-vzdelávacej činnosti.**

Program rešpektuje:

- rodinu dieťaťa predškolského veku,
- vývinové špecifiká – vývinové zvláštnosti a osobitosti dieťaťa predškolského veku,
- možnosti, predpoklady, schopnosti, zručnosti a vedomosti dieťaťa predškolského veku,
- individuálne potreby, schopnosti, záujmy a postoje dieťaťa predškolského veku,
- prirodzenú aktivitu a experimentovanie dieťaťa,
- špecifiká predškolskej výchovy a vzdelávania,
- vzájomné integrované prepájanie jednotlivých tematických okruhov a vzdelávacích oblastí rozvoja osobnosti dieťaťa,
- činnostný, hrový charakter pedagogického procesu, vykonávaného prostredníctvom hier a výchovno-vzdelávacích činností,
- nutnosť cieľavedomého a systematického pozorovania, diagnostikovania,
- potrebu evalvovania (hodnotenia) pedagogického procesu (hodnotenie detí, učiteľov, autoevalváciu materskej školy).

5. Charakteristika a organizácia preprimárneho vzdelávania

Materská škola podporuje osobnostný rozvoj detí v oblasti sociálno-emocionálnej, intelektuálnej, telesnej, morálnej, estetickej, rozvíja schopnosti a zručnosti, utvára predpoklady na ďalšie vzdelávanie. Pripravuje na život v spoločnosti v súlade s individuálnymi a vekovými osobitosťami detí.

Na preprimárne vzdelávanie v materských školách sa prijímajú spravidla deti **od troch do šiestich rokov** veku; ak je voľná kapacita, možno prijať aj deti od dvoch rokov veku. **Prednostne** sa prijímajú deti, ktoré dovŕšili piaty rok veku, deti s odloženým začiatkom plnenia povinnej školskej dochádzky a deti s dodatočne odloženým začiatkom plnenia povinnej školskej dochádzky.

Do triedy materskej školy sa zaraďujú spravidla deti rovnakého veku. Deti, ktoré majú v nasledujúcom roku začať plniť povinnú školskú dochádzku sa obvykle zaraďujú do samostatnej triedy. Samostatné triedy sa môžu vytvárať aj pre deti, ktoré sa učia cudzí jazyk.

Materská škola môže organizovať pobyty detí v škole v prírode, výlety, exkurzie, saunovanie, športový výcvik a ďalšie aktivity len s informovaným súhlasom zákonného zástupcu dieťaťa a po dohode so zriaďovateľom.

Vzhľadom na špecifiká preprimárneho vzdelávania sa **v materských školách nevypracúvajú rámcové učebné plány** (ani v štátnom, ani v školských výchovno-vzdelávacích programoch).

V materských školách sa **umožňuje vyučovanie náboženskej výchovy alebo náboženstva**, ktoré zabezpečujú registrované cirkvi a náboženské spoločnosti.

Preprimárne vzdelávanie sa uskutočňuje **formou**:

- a) celodenného niekoľkoročného predškolského vzdelávania,
- b) samostatných tried pre deti, ktoré majú v nasledujúcom roku plniť povinnú školskú dochádzku,
- c) samostatných tried pre deti, ktoré majú v nasledujúcom roku plniť povinnú školskú dochádzku s priamou účasťou zákonných zástupcov na výchove a vzdelávaní (so súhlasom riaditeľa materskej školy) v kombinácii s domácou prípravou detí,
- d) poldenného zaškolenia v rozsahu štyroch až päť hodín denne v dopoludňajšom alebo popoludňajšom čase,
- e) individuálneho predškolského vzdelávania.

Všetky formy preprimárneho vzdelávania sú **rovnocenné**.

6. Vzdelávacie štandardy

Vzdelávacie štandardy pozostávajú z obsahových a výkonových štandardov.

V obsahových štandardoch sa nachádza obsah, ktorý rešpektuje vývinové potenciality (danosti) dieťaťa predškolského veku a opiera sa o detskú skúsenosť a poznanie.

Obsahové štandardy možno chápať ako záväzok pre učiteľa. Obsahujú základný rozsah učiva, ktorý má dieťa zvládnuť prostredníctvom aktivizujúcich metód.

Obsahové štandardy predstavujú prostriedok vzdelávania detí predškolského veku a slúžia na rozvíjanie elementárnych základov kompetencií.

Výkonové štandardy sú formulované v **špecifických (konkrétnych – operacionalizovaných) cieľoch**.

Výkonové štandardy sú koncipované ako **cieľové požiadavky, ktoré má dosiahnuť dieťa na konci predškolského veku**, aby získalo preprimárne vzdelanie.

6.1 Obsahové a výkonové štandardy v tematickom okruhu JA SOM

Perceptuálno-motorická oblasť	
Obsahové štandardy	Výkonové štandardy (špecifické ciele)
<p>Svalové napätie a dýchanie. Uplatnenie lateralitý v pohybe. Hrubá motorika. Rovnováha. Orientácia v priestore. Základné lokomočné pohyby (chôdza, beh, skok, lezenie, hádzanie a chytanie). Základné polohy, postoje a pohyby (stoj, sed, ľah, kľak, atď.). Manipulácia s náčiním. Pohyb na náradí. Pravidlá, rešpektovanie a spolupráca. Pohyb ako prostriedok upevňovania zdravia.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – kontrolovať pri pohybe svalové napätie a dýchanie, – prejavíť v rôznych pohybových činnostiach vlastnú lateralitu, – vedieť udržať rovnováhu, – orientovať sa v priestore (vo vzťahu k vlastnej osobe), – vykonávať pravidelne pohybové aktivity, – tešiť sa zo spontánnych a riadených pohybových aktivít, – ovládať základné lokomočné pohyby, – zaujať rôzne postavenia podľa pokynov, – poznať názvy základných polôh, postojov a pohybov, – napodobňovať pohyb v rôznych podmienkach (s náčiním, na náradí), – pohybovať sa okolo osi vlastného tela (prevaly, obraty, kotúle), – manipulovať s rôznymi predmetmi, náčiním (rukami, nohami, kolenami, hlavou, zdvíhať, nosiť, podávať, gúľať, pohadzovať, odrážať, kopať, driblovať, balansovať), – dodržiavať zvolené pravidlá, spolupracovať, rešpektovať ostatných, – zaujať adekvátne postoje k pohybu a športovým aktivitám.
<p>Pracovné návyky.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – zvládnuť sebaobslužné činnosti (obliekať sa, obúvať sa, umývať sa, čistiť si zuby atď.) a návyky správneho stolovania (jesť s príborom, udržiavať čistotu pri jedle atď.), – zachovať v pracovných a technických činnostiach návyky poriadku a čistoty (upratať po sebe, dávať si pozor na odev, atď.).
<p>Jemná motorika. Práca s rôznym materiálom. Pracovné techniky. Technická tvorivosť. Elementárne základy práce s počítačom.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – zhotoviť výtvary z rozmanitého materiálu, vrátane odpadového, rôznymi technikami (strihať, lepiť, tvarovať materiál atď.), uplatňovať pri tom technickú tvorivosť, – zhotoviť výtvary zo skladačiek a stavebníc z rôzneho materiálu postupne od väčších dielcov až po drobné dieliky podľa vlastnej fantázie a podľa predlohy,

Perceptuálno-motorická oblasť	
Obsahové štandardy	Výkonové štandardy (špecifické ciele)
	<ul style="list-style-type: none"> – zvládnuť na základe nápodoby a slovných inštrukcií dospelého na elementárnej úrovni prácu s počítačom – pracovať s detskými edukačnými programami.
<p>Vizuomotorika. Grafomotorika. Základné grafické tvary.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – sedieť správne a dodržiavať sklon papiera pri kreslení na stole, – využívať koordináciu zraku a ruky, – kresliť veľkými grafickými pohybmi, – kresliť uvoľnenou rukou, plynulo a smelo, – správne držať grafický materiál a používať primeranú intenzitu tlaku na podložku pri používaní rôznych techník, – graficky znázorňovať motivovaný pohyb vychádzajúci z ramenného kĺbu (kývanie, mletie, hojdanie, navíjanie), zápästia (vertikálne línie, horizontálne línie, krivky, slučky) a pohybu dlane a prstov (horný a dolný oblúk, lomená línia, vlnovka, ležatá osmička, fiktívne písmo).

Kognitívna oblasť	
Obsahové štandardy	Výkonové štandardy (špecifické ciele)
<p>Meno a priezvisko dieťaťa. Rodina a jej členovia. Postoje k členom rodiny.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – predstaviť sa menom i priezviskom, – rozlíšiť a pomenovať členov rodiny, – zaujať postoj k členom rodiny, vrátane novonarodeného člena rodiny, a vyjadriť ho prostredníctvom rôznych umeleckých výrazových prostriedkov.
<p>Orientácia v bezprostrednom okolí domova a materskej školy. Postoje k domovu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – orientovať sa v tesnej blízkosti domova a materskej školy, – rozlíšiť dominanty svojho bydliska, – zaujať postoj k svojmu domovu a vyjadriť ho prostredníctvom rôznych umeleckých výrazových prostriedkov.
<p>Ľudské telo. Umelecké stvárnenie ľudskej postavy.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – určiť na základe viacmyslového vnímania časti tela a jednoduchým spôsobom opísať ich funkciu, – vnímať a určiť viacerými zmyslami niektoré životne dôležité orgány (srdce, pľúca a príp. aj mozog), – prejaviť pozitívne postoje k svojmu telu

Kognitívna oblasť	
Obsahové štandardy	Výkonové štandardy (špecifické ciele)
	<p>a vyjadriť ich prostredníctvom rôznych umeleckých výrazových prostriedkov,</p> <ul style="list-style-type: none"> – aplikovať poznatky o svojom tele pri zobrazovaní a vytváraní ľudskej postavy (s uplatnením rôznych výtvarných a pracovných techník).
<p>Zdravotný stav, postoje k zdraviu. Zásady ochrany vlastného zdravia. Riešenie krízových situácií ohrozujúcich zdravie. Ochrana proti drogám. Možnosti poškodenia zdravia. Zdravé potraviny.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – rozlíšiť a jednoduchým spôsobom intuitívne opísať stav zdravia a stav choroby, – dodržať zásady ochrany zdravia (s pomocou dospelých) – zaujať pozitívne postoje k svojmu zdraviu i k zdraviu iných a vyjadriť ich prostredníctvom rôznych umeleckých výrazových prostriedkov, – privolať pomoc dospelého v krízových situáciách, v ktorých je ohrozené jeho zdravie, prípadne zdravie iných, – uvedomiť si nebezpečenstvo kontaktu s neznámymi osobami (odmietnuť sladkosti od neznámych osôb, vnímať to ako nebezpečenstvo ohrozenia zdravia), – rozlíšiť príčiny možného nebezpečenstva a poškodenia zdravia pri zakázanej manipulácii s niektorými predmetmi, napr. s ostrými predmetmi, zápalkami, liekmi, chemikáliami, čistiacimi prostriedkami, elektrospotrebičmi, ale aj neznámymi prírodninami, – poznať, rozlíšiť, triediť a vyberať si zdravé potraviny.
<p>Bezpečnosť cestnej premávky.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – zdôvodniť význam dodržiavania pravidiel cestnej premávky vzhľadom na bezpečnosť, – poznať základné dopravné značky, – prechádzať bezpečne cez cestu pod vedením starších.

Sociálno-emocionálna oblasť	
Obsahové štandardy	Výkonové štandardy (špecifické ciele)
<p>Komunikácia emócií. Vlastná jedinečnosť a jedinečnosť iných.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – pozdraviť, poďakovať a požiadať o pomoc, – komunikovať prijateľným spôsobom pozitívne a negatívne emócie a vyjadriť pocity,

Sociálno-emocionálna oblasť	
Obsahové štandardy	Výkonové štandardy (špecifické ciele)
<p>Obhajovanie vlastného stanoviska v konflikte.</p> <p>Sebaregulácia.</p> <p>Rozhodovanie sa.</p> <p>Sebahodnotenie.</p> <p>Základné pravidlá kultúrneho správania.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – uvedomovať si a uplatňovať vlastnú jedinečnosť a vlastné nápady so zreteľom na jedinečnosť iných detí v skupine, – obhajovať nenásilne vlastné stanovisko v prípade vzniku konfliktu, – prejsť sebareguláciu v hrách a iných aktivitách – konať s ohľadom na seba a druhých, – rozhodovať sa pre určitú činnosť, – hodnotiť svoje vlastné schopnosti v rôznych činnostiach. – uplatňovať a rešpektovať návyky kultúrneho správania a spoločenských pravidiel.
<p>Kontakt v komunikácii.</p> <p>Počúvanie s porozumením.</p> <p>Pasívna a aktívna slovná zásoba.</p> <p>Zmysluplnosť rečového prejavu.</p> <p>Artikulácia hlások a hláskových skupín.</p> <p>Spisovná reč.</p> <p>Tvorivosť v rečovom prejave.</p> <p>Analyticko-syntetické činnosti so slovami.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – naviazať neverbálny a verbálny kontakt s inými deťmi a dospelými, – vedieť predstaviť seba a svojho kamaráta, – počúvať s porozumením, – rozširovať si pasívnu a aktívnu slovnú zásobu, – uplatniť aktívnu slovnú zásobu vzhľadom na obsahový kontext (zmysluplne rozprávať o svojich pocitoch, zážitkoch, dojmach), – vyslovovať správne a zreteľne všetky hlásky a hláskové skupiny, – používať spisovnú podobu materinského jazyka, – používať synonymá, antonymá a homonymá, vytvárať rýmy, – uplatňovať schopnosť analyticko-syntetických hier a činností so slovami.

6.2 Obsahové a výkonové štandardy v tematickom okruhu ĽUDIA

Perceptuálno-motorická oblasť	
Obsahové štandardy	Výkonové štandardy (špecifické ciele)
Pravidlá a spolupráca v hudobno-pohybových hrách. Súlad pohybu, hudby a textu hry.	<ul style="list-style-type: none"> – dodržať pravidlá hudobno-pohybových hier, – uplatniť spoluprácu v skupinovej hudobno-pohybovej alebo hudobno-dramatickej hre, – zladať pohybovú a hudobnú stránku v hudobno-pohybovej hre, – hudobno-dramaticky stvárniť textovú časť hry.

Kognitívna oblasť	
Obsahové štandardy	Výkonové štandardy (špecifické ciele)
Ľudské činnosti a ich umelecké stváranie. Význam práce.	<ul style="list-style-type: none"> – poznať, slovne opísať a umelecky stvárniť rozmanité ľudské činnosti, – poznať a v hrách napodobniť prácu rodičov, – pochopiť význam práce na základe rozmanitých pracovných činností, – riešiť interaktívne úlohy v detských edukačných programoch.
Farby, farebná rozmanitosť vo vlastných produktoch.	<ul style="list-style-type: none"> – priradiť, rozoznať a pomenovať farby na obklopujúcich reáliách, – uplatňovať individuálne farebné videnie, – uplatniť na základe vlastného pozorovania farebnú rozmanitosť vo výtvarných, pracovných i technických produktoch.
Dopravné prostriedky.	<ul style="list-style-type: none"> – poznať, rozlíšiť, priradiť a triediť dopravné prostriedky podľa miesta pohybu (zem, voda, vzduch).

Kognitívna oblasť	
Obsahové štandardy	Výkonové štandardy (špecifické ciele)
<p>Priradovanie, triedenie, usporadúvanie, zostavovanie podľa kritérií.</p> <p>Číselný rad.</p> <p>Základné počtové úkony v číselnom rade od 1 do 10.</p> <p>Rovinné (kruh, trojuholník, štvorec a obdĺžnik) a priestorové geometrické tvary (guľa, kocka, kváder, valec).</p> <p>Plošná a priestorová tvorivosť.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – priradiť, triediť a usporiadať predmety podľa určitých kritérií (farba, tvar, veľkosť), – určiť rovnaké alebo rozdielne množstvo prvkov v skupine, – počítat' minimálne od 1 do 10, – priradiť číslo (nie číslicu) k danému počtu predmetov od 1 do 10, – vykonať jednoduché operácie v číselnom rade od 1 do 10 (v spojitosti s manipuláciou s predmetmi alebo hračkami), – poznať, rozlíšiť, priradiť, triediť a určiť niektoré rovinné geometrické tvary, – poznať, rozlíšiť, priradiť, triediť a určiť niektoré priestorové geometrické tvary, – zostaviť z puzzle, rozstrihaných obrázkov, paličiek alebo geometrických tvarov obrazce a útvary podľa fantázie, predlohy a slovných inštrukcií.
<p>Počúvanie s porozumením.</p> <p>Neslovné reakcie (pohyby, gestá, mimika).</p> <p>Pasívna a aktívna slovná zásoba v štátnom – slovenskom jazyku a v cudzom jazyku (angličtina, nemčina, atď.).</p> <p>Spisovná podoba jazyka.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – počúvať s porozumením, – reagovať neslovne na otázky a pokyny, – reagovať slovne na jednoduché otázky buď jednoslovnou, viacslovnou odpoveďou alebo jednoduchou frázou, – komunikovať jednoduchými vetnými konštrukciami v štátnom – slovenskom jazyku a v cudzom jazyku, – používať spisovnú podobu štátneho – slovenského alebo cudzieho jazyka. <p><i>Poznámka:</i> <u>komunikácia v štátnom jazyku</u> sa vzťahuje na deti navštevujúce materské školy s iným vyučovacím jazykom a na deti iných národností (vrátane migrantov, azylantov, odídencov); <u>komunikácia v cudzom jazyku</u> sa vzťahuje na všetky deti navštevujúce materské školy, ktorých rodičia o to prejavia záujem.</p>

Sociálno-emocionálna oblasť	
Obsahové štandardy	Výkonové štandardy (špecifické ciele)
<p>Orientácia v emóciách iných osôb.</p> <p>Delenie, pomoc, obdarovanie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – rozlíšiť pozitívne i negatívne emócie druhých osôb, – rozdeliť sa, obdarovať niekoho a pomôcť

Sociálno-emocionálna oblasť	
Obsahové štandardy	Výkonové štandardy (špecifické ciele)
Riešenie konfliktov.	<ul style="list-style-type: none"> – inému, – nenásilne riešiť konflikt s iným dieťaťom/deťmi, dohodnúť sa na kompromise, – vyjadriť elementárne hodnotiace postoje k správaniu iných.
Otvorená komunikácia. Akceptácia názorovej odlišnosti.	<ul style="list-style-type: none"> – komunikovať otvorene bez bariér a predsudkov, – prijať v rozhovore s inými deťmi názorovú odlišnosť, prijateľným spôsobom obhajovať svoje vlastné názory.
Rozmanitosť ľudských vlastností. Základy empatie.	<ul style="list-style-type: none"> – hodnotiť a rozlíšiť pozitívne i negatívne charakterové vlastnosti ľudí na základe reálnych i fiktívnych situácií, – zaujať pozitívne a empatické postoje k chorým, osobám so zdravotným postihnutím, starým ľuďom, multikultúrnej a socioekonomickej rozmanitosti ľudstva.

6.3 Obsahové a výkonové štandardy v tematickom okruhu PRÍRODA

Perceptuálno-motorická oblasť	
Obsahové štandardy	Výkonové štandardy (špecifické ciele)
Pohyb v prírode. Umelá lokomócia. Otužovanie. Pohyb s rôznymi pomôckami. Špeciálne pohybové zručnosti a schopnosti (kĺzanie, bobovanie, hry s vodou, atď.).	<ul style="list-style-type: none"> – pohybovať a nebáť sa v rôznom prostredí (sneh, ľad, voda), – otužovať sa prostredníctvom vody, snehu, vetra, slnka, – modifikovať pohyb v zmenených podmienkach alebo v problémových situáciách, – pohybovať sa rôznymi spôsobmi medzi prírodnými alebo umelými prekážkami, – využívať na pohyb rôzne pomôcky, – zvládnuť na elementárnej úrovni špeciálne pohybové zručnosti a schopnosti, – zvládnuť turistickú vychádzku do blízkeho prírodného okolia.
Výtvarná, pracovná a technická tvorivosť.	<ul style="list-style-type: none"> – prejavíť zručnosti a praktickú tvorivosť pri vytváraní produktov z prírodných prostredníctvom využitia rôznych pracovných a výtvarných techník.

Kognitívna oblasť	
Obsahové štandardy	Výkonové štandardy (špecifické ciele)
<p>Ročné obdobia.</p> <p>Rastlinná a živočíšna ríša.</p> <p>Význam prírodného prostredia.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – rozlíšiť podľa typických znakov ročné obdobia, – určiť niektoré pozorovateľné spojitosti medzi rastlinnou a živočíšnou ríšou, – zdôvodniť význam prírodného prostredia na základe pozorovania a zážitkov z prírody.
<p>Zvieratá a živočíchy.</p> <p>Domáce zvieratá.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – poznať, rozlíšiť a určiť na základe priameho alebo sprostredkovaného pozorovania niektoré domáce, lesné a exotické zvieratá, vtáky a voľne žijúce živočíchy, – zdôvodniť úžitok niektorých domácich zvierat, – zaujať pozitívne postoje k zvieracej ríši, – poznať nebezpečenstvo vyplývajúce z dotýkania sa neznámych zvierat.
<p>Kvety.</p> <p>Starostlivosť o rastliny.</p> <p>Stromy a kríky.</p> <p>Huby.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – poznať, opísať a rozlíšiť niektoré kvety, – triediť ich podľa výskytu aj významu, – uvedomiť si a vedieť zdôvodniť význam starostlivosti o rastliny, – poznať, opísať a rozlíšiť stromy a kríky a zdôvodniť ich odlišnosť, – vedieť, že huby sú jedlé a nejedlé.
<p>Živá a neživá príroda.</p> <p>Počasie.</p> <p>Elementárne predstavy o zemi.</p> <p>Elementárne predstavy o slnku.</p> <p>Elementárne predstavy o mesiaci a hviezdach.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – poznať, rozlíšiť zložky živej a neživej prírody, – poznať, opísať, rozlíšiť prírodné javy ovplyvnené počasím, – vyjadriť rôznymi umeleckými výrazovými prostriedkami vlastné predstavy o zemi získané z rôznych médií, – vyjadriť rôznymi umeleckými výrazovými prostriedkami predstavy o slnku získané pozorovaním, – vyjadriť rôznymi umeleckými výrazovými prostriedkami predstavy o mesiaci a hviezdach získané pozorovaním.

Sociálno-emocionálna oblasť	
Obsahový štandard	Výkonový štandard (špecifické ciele)
Krásy prírody. Hodnotenie prírodného prostredia. Ochranárske postoje k prírode.	<ul style="list-style-type: none"> – citlivo vnímať krásu prírody, jej čaro a jedinečnosť, – hodnotiť prírodné prostredie, – prejavovať vzťah a ochranárske postoje k prírodnému prostrediu a stvárať ich prostredníctvom rôznych umeleckých výrazových prostriedkov, – prakticky uplatniť návyky starostlivosti o prírodu (nezahadzovať odpadky, hrabať lístie, atď.), – rozprávať pocity, zážitky, dojmy zo starostlivosti o prírodu a zobrazovať ich.

6.4 Obsahové a výkonové štandardy v tematickom okruhu KULTÚRA

Perceptuálno-motorická oblasť	
Obsahové štandardy	Výkonové štandardy (špecifické ciele)
Rytmizácia hrou na telo pri postojoch, chôdzi, behu. Reakcie na zmenu tempa hudby. Pohybové stvárnenie charakteru hudby. Tanec a pohybová improvizácia.	<ul style="list-style-type: none"> – rytmizovať samostatne hrou na telo 2/4, 3/4 takt pri rôznych postojoch, chôdzi, behu, – pohotovo reagovať na zmenu tempa hudobného sprievodu, – vyjadriť náladu piesne a hudby prirodzeným kultivovaným pohybom, – uplatňovať tanečné prvky (cvalové poskoky, poskočný krok, otočky, úklony), – uplatňovať získané schopnosti v pohybovej improvizácii podľa hudby.

Kognitívna oblasť	
Obsahové štandardy	Výkonové štandardy (špecifické ciele)
Hračky a predmety.	<ul style="list-style-type: none"> – vnímať rôznorodosť hračiek a predmetov vo svojom okolí, – vnímať a rozoznať, že hračky a predmety sú z rôzneho materiálu, ktorý má rôzny povrch, tvar, farbu, veľkosť, atď.
Časové vzťahy.	<ul style="list-style-type: none"> – orientovať sa v časových vzťahoch jedného dňa, týždňa a roka v spojení s konkrétnymi činnosťami a prostredníctvom rozlišovania podstatných znakov, – rozlíšiť časové vzťahy – čo je teraz, dnes, čo

Kognitívna oblasť	
Obsahové štandardy	Výkonové štandardy (špecifické ciele)
	bolo, včera, čo bude, zajtra.
Bydlisko. Mestá a obce. Moja rodná vlasť.	<ul style="list-style-type: none"> – pomenovať miesto svojho bydliska, – vymenovať niektoré názvy ďalších miest a obcí, – vedieť, že naša vlasť je Slovenská republika, – vedieť, že hlavným mestom je Bratislava, – poznať niektoré miestne a štátne symboly.
Kultúrne dedičstvo, sviatky a ich oslavy. Umelecké stvárnenie prežívania sviatkov.	<ul style="list-style-type: none"> – zapojiť sa aktívne do prípravy osláv sviatkov a spoločenských udalostí vrátane udržiavania ľudových tradícií, – vyjadriť rôznymi umeleckými výrazovými prostriedkami pocity, dojmy a zážitky z osláv sviatkov.
Veľkosť a rozmanitosť sveta. Umelecké stvárnenie dojmov z pozorovania sveta.	<ul style="list-style-type: none"> – overiť si z detských encyklopédií a iných médií, že svet je veľký a rozmanitý (pozostáva aj z oceánov, morí, riek, pohorí, lesov, pralesov, rozmanitej zvieracej ríše, atď.), – vyjadriť rôznymi umeleckými výrazovými prostriedkami pocity, dojmy z pozorovania sveta, príp. zážitky z návštevy zahraničia.

Sociálno-emocionálna oblasť	
Obsahové štandardy	Výkonové štandardy (špecifické ciele)
Emocionalita v hre. Sociabilita v hre. Rôznorodosť hier. Tvorivosť v hre. Plánovanie, realizácia a hodnotenie hry.	<ul style="list-style-type: none"> – prejavovať radosť z hry, – zapojiť sa do skupinovej hry a vedieť spolupracovať v skupinovej hre, – chápať rôznorodosť hier, – začať, rozvíjať a dokončiť hru, – uplatňovať tvorivosť v hre, – plánovať, realizovať a hodnotiť hru.
Rytmizácia riekaniak a piesní. Spev piesní. Vyjadrenie charakteru piesne na detských hudobných nástrojoch a dramatickými výrazovými prostriedkami. Hudobná tvorivosť.	<ul style="list-style-type: none"> – rytmizovať ľudové riekanky a detské ľudové a umelé piesne hrou na tele alebo prostredníctvom Orffovho inštrumentára, – spievať v rozsahu kvinty (c1 – g1) – sexty (relatívne intonačne čisto), v prípade hudobného nadania aj v rozsahu oktávy (c1 – c2) s radosťou a primerane charakteru detskej ľudovej a umelej piesni s rôznou tematikou, – vyjadriť charakter piesne hrou na detských

Sociálno-emocionálna oblasť	
Obsahové štandardy	Výkonové štandardy (špecifické ciele)
<p>Počúvanie piesní a hudby.</p> <p>Umelecké stvárnenie pocitov z počúvania hudby.</p>	<p>hudobných nástrojoch,</p> <ul style="list-style-type: none"> – stvárniť detské piesne dramatickými výrazovými prostriedkami, – počúvať detské hudobné skladby s citovým zaangažovaním, – stvárniť pocity z počúvania hudby inými umeleckými výrazovými prostriedkami (výtvarnými, dramatickými, atď.), – použiť v hrách riekanky, vyčítanky s rôznou tematikou.
<p>Experimentovanie s farbami.</p> <p>Výtvarná tvorivosť.</p> <p>Kreslenie, maľovanie, modelovanie.</p> <p>Výtvarné techniky.</p> <p>Plošné a priestorové výtvarné stvárňovanie.</p> <p>Kompozičné celky.</p> <p>Hodnotiace postoje k umeleckým dielam.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – experimentovať s vlastnosťami farieb a uplatňovať ich tvorivé variácie, – pokryť celú plochu rozmanitými farbami, – kresliť, maľovať, modelovať v rôznych polohách (ľah, kľak, stoj, sed), – kresliť, maľovať, modelovať podľa vlastnej fantázie, predstáv a na tému, – kresliť, maľovať, modelovať rôznymi technikami, tvorivo a s použitím rôzneho materiálu, – kresliť, maľovať, modelovať, plošne a priestorovo zobrazovať ľudskú a zvieraciu postavu, – používať tvorivo rôzne výtvarné techniky, – tvoriť s využitím fantázie kompozičné celky, – vnímať a pozorovať krásu umeleckých diel, – hodnotiť postupne umelecké diela, architektonické riešenia významných budov.
<p>Knihy, písmená a číslice.</p> <p>Detská, ľudová a autorská poézia a próza.</p> <p>Prednes literárnych útvarov.</p> <p>Voľná reprodukcia literárnych textov.</p> <p>Literárno-dramatická tvorivosť.</p> <p>Umelecké stvárnenie obsahu literárnych a dramatických diel.</p> <p>„Čítanie“ a „písanie“ jednoduchého príbehu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – prejavíť záujem o knihy, o písmená, číslice, – počúvať s porozumením a citovým zaangažovaním detskú ľudovú a autorskú poéziu, rozprávky a príbehy, – vnímať s citovým zaangažovaním bábkové divadlo a iné detské divadlo (činohru, spevohru), – zapamätať si a prednášať krátke literárne útvary, napr. riekanky, hádanky, vyčítanky, krátke detské básne, atď., – reprodukovať voľne ľudové a autorské rozprávky a príbehy, – vyjadriť rôznymi umeleckými výrazovými prostriedkami (výtvarne, hudobne, dramaticky, hudobno-dramaticky) pocity a dojmy z rozprávok, príbehov a divadla,

Sociálno-emocionálna oblasť	
Obsahové štandardy	Výkonové štandardy (špecifické ciele)
	<ul style="list-style-type: none"> – „čítať“ kreslený príbeh a obrázkový seriál, – „písať“ obrázkový list.

Cesta za dobrou materskou školou je náročná, kľukatá, plná prekážok. Vyžaduje si prajné prostredie z každej stránky a od všetkých. Je to proces nikdy nekončiaci, ale veľmi prospešný budúcej úspešnosti dieťaťa v jeho ďalšom vzdelávaní a živote.

7. Vyučovací jazyk

Vyučovacím jazykom v materských školách je štátny jazyk Slovenskej republiky. Deťom občanov patriacim k národnostným menšinám a etnickým skupinám sa zabezpečuje okrem práva na osvojenie si štátneho jazyka aj právo na výchovu a vzdelanie v ich jazyku za podmienok ustanovených školským zákonom.

Pre deti občanov patriacim k národnostným menšinám a etnickým skupinám sa výchova a vzdelávanie poskytuje v materských školách a v triedach, v ktorých sa výchova a vzdelávanie uskutočňuje v **jazyku príslušnej národnostnej menšiny**.

V materských školách alebo triedach, v ktorých sa výchova a vzdelávanie uskutočňuje v jazyku príslušnej národnostnej menšiny, je **súčasťou výchovno-vzdelávacej činnosti aj komunikácia v štátnom – slovenskom jazyku**.

Nepočujúcim deťom sa zaručuje aj právo na výchovu a vzdelávanie v posunkovej reči nepočujúcich.

Výchova a vzdelávanie v materskej škole sa môže uskutočňovať aj v cudzom jazyku (ďalej len „bilingválne vzdelávanie“). Cudzím jazykom sa v súlade so školským zákonom rozumie jazyk iného štátu, s ktorým Slovenská republika uzavrela dohodu, podľa ktorej bola zriadená materská škola alebo trieda s druhým vyučovacím jazykom tohto štátu, ktorého jazykom nie je jazyk národnostnej menšiny alebo etnickej skupiny.

V materských školách alebo v triedach s bilingválnym vzdelávaním je súčasťou vzdelávania aj komunikácia v štátnom – slovenskom jazyku.

8. Organizačné usporiadanie denných činností v materskej škole

Denný poriadok je norma, v ktorej sú usporiadané denné činnosti pravidelne sa opakujúce v konkrétnej materskej škole. Má byť dostatočne pružný, má umožňovať reagovať na potreby a záujmy detí. Pri jeho zostavovaní je potrebné dbať na to, aby poskytoval priestor na pokojný, bezpečný a zmysluplný aktívny pobyt dieťaťa v materskej škole.

Pri usporiadaní denných činností sa:

- zabezpečuje vyvážené striedanie činností (optimálny biorytmus, bezstresové prostredie),
- dodržiavajú zásady zdravej životosprávy (zdravý životný štýl),
- vytvára časový priestor na hru a učenie dieťaťa,
- dodržiava pevne stanovený čas na činnosti zabezpečujúce životosprávu.

V dennom poriadku sa striedajú:

- hry a hrové činnosti,
- pohybové a relaxačné cvičenia,
- pobyt vonku,
- odpočinok,
- činnosti zabezpečujúce životosprávu (osobná hygiena, stravovanie, stolovanie).

Hry a hrové činnosti sú spontánne alebo učiteľkou navodzované hry a hrové aktivity detí. Súčasťou hier a hrových aktivít sú vopred plánované **edukačné aktivity**. Hry a hrové činnosti sa môžu v rámci zostavovania denného poriadku zaradiť aj 2 – 3 krát v dopoludňajších a odopoludňajších hodinách.

Pohybové a relaxačné cvičenia obsahujú zdravotné cviky, relaxačné a dychové cvičenia. Realizujú sa každý deň v určitom čase, s dodržiavaním psychohygienických zásad (pred jedlom/zásadne nie hneď po jedle, vo vyvetranej miestnosti, príp. vonku, atď.) Tvoria **súčasť denného poriadku**, patria k vopred plánovaným aktivitám.

Pobyt vonku obsahuje pohybové aktivity detí, vychádzky, edukačné aktivity, atď. V záujme **zdravého psychosomatického rozvoja** dieťaťa sa **neodporúča vynechávať pobyt vonku**. Realizuje sa každý deň. Výnimkou, kedy sa nemusí uskutočniť, sú nepriaznivé klimatické podmienky, silný nárazový vietor, silný mráz, dážď (nie mrholenie). V jarých a letných mesiacoch sa pobyt vonku upravuje vzhľadom na intenzitu slnečného žiarenia a zaraďuje sa 2 krát počas dňa, v dopoludňajších i odopoludňajších hodinách.

Odpočinok sa realizuje v závislosti od potrieb detí.

Činnosti zabezpečujúce životosprávu sa realizujú v pevne stanovenom čase. Odporúča sa dodržať **trojhodinový interval medzi podávaním jedla**. Čas podávania jedla sa stanovuje podľa podmienok prevádzky materskej školy.

Všetky organizačné formy denného poriadku sú po pedagogicko-psychologickej stránke rovnocenné. Majú vplyv na rozvoj osobnosti dieťaťa vo všetkých vzdelávacích oblastiach, a preto ich **pedagogicky usmerňujú kvalifikovaní učitelia predprimárneho vzdelávania**.

9. Organizačná forma predškolského vzdelávania

Predškolská výchova a vzdelávanie sa uskutočňuje počas celého pobytu dieťaťa v materskej škole.

Predškolské vzdelávanie (vzdelávanie sa chápe ako organická súčasť výchovy, výchova je širší a vzdelávanie užší pojem) **sa realizuje prostredníctvom organizačnej formy – edukačnej aktivity**. Názov edukačná aktivita v sebe zahŕňa vyvážené realizovanie predškolskej výchovy i predškolského vzdelávania.

Edukačná aktivita je navodená učiteľom. Je to cieľavedomá, systematická, zmysluplná, konkrétna výchovno-vzdelávacia činnosť.

Edukačná aktivita je organickou súčasťou denného poriadku.

Zastúpené je v nej **spontánne** – situačné učenie a na základe vhodnej a účinnej motivácie aj cieľavedomé, **zámerné** – intencionálne učenie. V edukačnej aktivite učiteľ v primeranej miere využíva **situačné rozhodovanie**, ktoré znamená schopnosť pohotovo reagovať na potreby a záujmy detí ako aj na ich rozdielnu rozvojovú úroveň.

Situačné rozhodovanie môže učiteľ nenásilne **využiť aj v iných organizačných formách denného poriadku**, napr. v hrách a hrových činnostiach, keď sa oboznamujú s cudzím jazykom alebo na pobyte vonku. Učiteľ sa rozhodne reagovať na pedagogické situácie a na základe vlastného **improvizačného umenia** vyťaží z týchto situácií čo najviac na rozvíjanie osobnosti detí v niektorej oblasti rozvoja alebo vo všetkých súbežne.

V **edukačnej aktivite** sa učiteľ usiluje uplatňovať všetky zásady, najmä zásadu cieľavedomosti, aktivity, názornosti, primeranosti. Učiteľ i dieťa je v role subjektu. Postavenie učiteľa je nedominantné. Učiteľ umožňuje dieťaťu čo najviac slobodného prejavu (najmä pozitívneho), napr. rečového, pohybového, hudobno-pohybového, výtvarného, dramatického, hudobno-dramatického, atď. Dieťaťu sa dostáva v každej pedagogickej situácii **pozitívny model správania**. Pri realizácii edukačnej aktivity je dôležité, aby sa dieťa mohlo za každých okolností nenásilne učiť a prežívať **zážitky úspechu**.

Výchovno-vzdelávacie požiadavky majú byť stanovované **mierne nad hranicu rozvojových možností detí** tak, aby ich deti mohli splniť a zároveň, aby učenie pociťovali ako odmenu za vynaložené úsilie (napr. ako uspokojenú zvedavosť, ktorá je základom akéhokoľvek poznania) a boli motivované k ďalšiemu učeniu.

Časové trvanie edukačnej aktivity má **rešpektovať potreby dieťaťa** a možnú **dĺžku udržania pozornosti detí** vzhľadom na vývinové osobitosti a **zákonitosti psychohygieny**. **Edukačná aktivita nesmie deti preťažovať**.

Výchovno-vzdelávacia činnosť v materskej škole (zohľadňuje špecifiká učenia v predškolskom období) zahŕňa rozmanité pedagogické situácie:

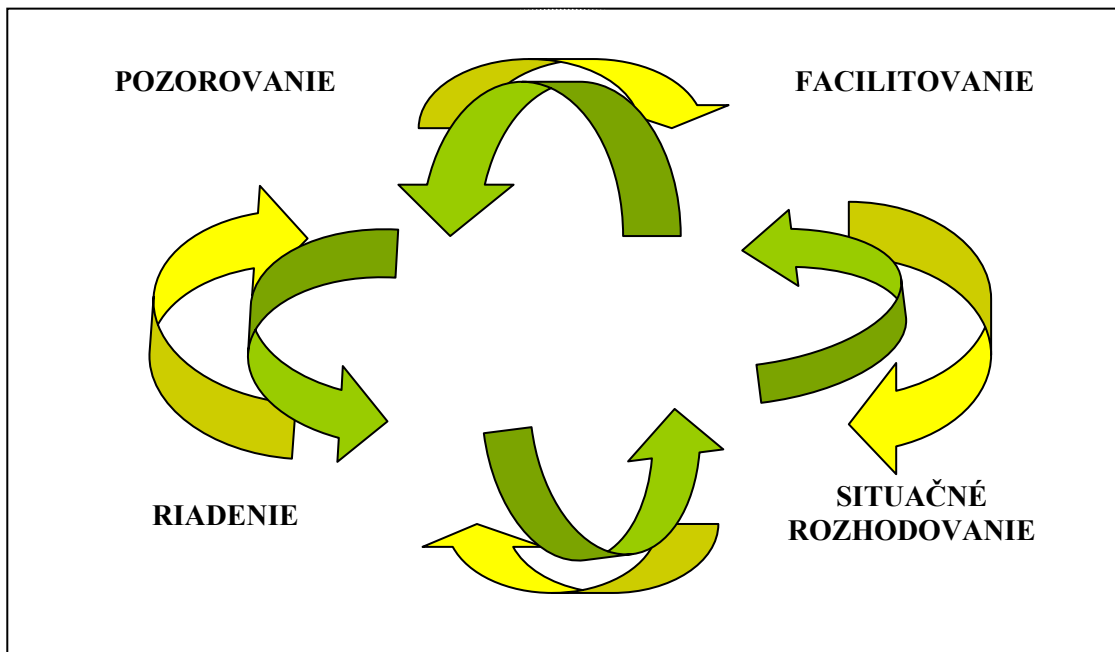
- spontánne hrové činnosti detí,
- pedagógom plánované, **priamo riadené** aktivity, hry a hrové činnosti,
- pedagógom plánované, **nepriamo riadené** aktivity, hry a hrové činnosti.

Učiteľ v rámci svojich kompetencií **riadi pedagogický proces prostredníctvom súboru dynamických, vzájomne súvisiacich výchovno-vzdelávacích činností**, ktoré sa striedajú v kruhu (diagram 1). **Nie je vylúčená zmena ich poradia**.

Tvorí ich:

- pozorovanie (ako metóda pedagogického diagnostikovania),
- facilitovanie,
- situačné rozhodovanie,
- riadenie činnosti, vrátane spoluúčasti detí na riadení činnosti.

Diagram 1 Pedagogický proces

Edukačná aktivita (plánovaný, riadený pedagogický proces) sa realizuje:

- v priebehu hier a hrových činností,
- ako samostatná organizačná forma počas dňa,
- v rámci pobytu vonku.

Edukačná aktivita sa realizuje prostredníctvom nasledovných foriem práce:

- v skupine detí (počet detí v skupine určuje učiteľ podľa vlastného uváženia alebo podľa pravidiel plánovanej edukačnej hry alebo činnosti),
- frontálne, súčasne so všetkými deťmi,
- individuálne.

Plánovanie výchovno-vzdelávacej činnosti je úplne v kompetencii učiteľa. Spôsob, forma, rozsah a časové trvanie plánov výchovno-vzdelávacej činnosti si určí každá materská škola **na prvej pedagogickej porade**. Nie je vylúčené, že v jednej materskej škole bude existovať viacero foriem plánovania súčasne.

Súčasťou každého plánu výchovno-vzdelávacej činnosti sú **výkonové štandardy (špecifické ciele)**. Ostatné súčasti plánov budú závisieť **od potrieb učiteľa** a jeho **pedagogického majstrovstva**, keďže **plány výchovno-vzdelávacej činnosti¹** sú **pomôckou, pracovným materiálom učiteľa**.

10. Spôsob a podmienky ukončovania výchovy a vzdelávania, vydávanie dokladu o získanom vzdelaní

Legislatíva súvisiaca s činnosťou a prevádzkou materských škôl **taxatívne neurčuje spôsob ukončovania výchovy a vzdelávania detí** v materskej škole.

Predškolské vzdelávanie ukončuje dieťa spravidla v školskom roku, v ktorom do 31. augusta dosiahne šiesty rok veku a dosiahne školskú spôsobilosť.

¹ Plán výchovno-vzdelávacej činnosti patrí k pedagogickej dokumentácii v súlade s § 29 zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Predškolské vzdelávanie môže dieťa ukončiť aj vtedy, ak nedovršilo šiesty rok veku, ale podľa vyjadrenia príslušného zariadenia výchovného poradenstva a prevencie a všeobecného lekára pre deti a dorast môže plniť povinnú školskú dochádzku (predčasné zaškolenie dieťaťa na žiadosť rodičov).

Dokladom o získanom stupni vzdelania je **osvedčenie o absolvovaní preprimárneho vzdelávania**, ktoré vydáva materská škola.

Osvedčenie o absolvovaní preprimárneho vzdelania môžu vydať len materské školy zaradené do siete škôl a školských zariadení (v súlade so zákonom č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve...).

11. Personálne zabezpečenie preprimárneho vzdelávania

Výchovno-vzdelávaciu činnosť v materských školách vykonávajú **učitelia preprimárneho vzdelávania**, ktorí spĺňajú podmienky odbornej a pedagogickej spôsobilosti v súlade s platnou legislatívou².

Vyučovanie náboženskej výchovy a náboženstva vykonáva pedagogický zamestnanec s odbornou a pedagogickou spôsobilosťou, ktorý má aj cirkevné poverenie podľa vnútorných predpisov cirkvi alebo náboženskej spoločnosti.

V materských školách môžu pôsobiť aj **pedagogickí asistenti a odborní zamestnanci**, ktorí spĺňajú kvalifikačné predpoklady stanovené platnou legislatívou.²

Požiadavky na stupeň a odbor vzdelávania učiteľov preprimárneho vzdelávania, vrátane učiteľov v špeciálnych triedach a špeciálnych materských školách sú uvedené v legislatíve.²

Výchovno-vzdelávaciu činnosť pre deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami vykonávajú špeciálni pedagógovia, logopédi, pedagogickí asistenti, atď.

12. Materiálno-technické a priestorové zabezpečenie preprimárneho vzdelávania

Prostredie vytvára podmienky pre celkovú pohodu dieťaťa. Prostredie materskej školy môže pozitívne ovplyvňovať osobnosť dieťaťa len vtedy, keď dokáže v plnej miere uspokojovať psychické, citové a telesné potreby. Mikroklíma prostredia materskej školy vplýva na pocit pohody, výkonnosť a únavu pri pohybe, hre, učení a práci.

Pre prostredie materskej školy, výber zariadenia, nábytku, textílií platia bezpečnostné a hygienické normy. Prostredie materskej školy má spĺňať **estetické a emocionálne kvality**. Má byť útulné, príjemné a harmonické. Harmonickosť prostredia je jeho premenlivou a ovplyvniteľnou zložkou. Deti mu spoločne s učiteľom vtláčajú osobitý pôvab (každá trieda je jedinečná), starajú sa o poriadok a jeho estetickú úpravu.

Prostredie úzko súvisí s cieľmi materskej školy, výchovno-vzdelávacou činnosťou, obsahom výchovy a vzdelávania, s učením sa dieťaťa.

Podnetnosť prostredia je najdynamickejšia vtedy, keď sa v ňom odrážajú každodenné pokroky, zmeny a novinky realizovaného programu. Učitelia materskej školy neustále navodzujú priaznivú sociálno-emocionálnu atmosféru v triede, cieľavedome vytvárajú podnetné prostredie pre spontánne i zámerné učenie a súčasne inšpirujú deti k aktívnej pomoci pri tvorbe takéhoto prostredia.

² Vyhláška MŠ SR č. 41/1996 Z. z. o odbornej a pedagogickej spôsobilosti pedagogických zamestnancov v znení neskorších predpisov.

Materiálne prostredie je základom vnútorného prostredia. Dôraz na materiálne vybavenie nesmie zatiť samotné dieťa. Voľne, pre deti viditeľne uložené pomôcky sú súčasťou materiálneho vybavenia. Majú poskytovať deťom priame, bezprostredné zážitky, dať voľný priestor ich iniciatíve a podporiť a rozšíriť vnútornú motiváciu. Priestor, v ktorom dieťa žije a udalosti, ktoré naň pôsobia, sú rovnako dôležitými prvkami prostredia.

K štandardnému a nezastupiteľnému vybaveniu materských škôl patria **hračky**. Ich výberu, kvalite a veku primeranosti je potrebné venovať zvýšenú pozornosť.

Súčasťou materiálno-technického vybavenia materskej školy je detská a odborná literatúra, učebné pomôcky, telovýchovné náradie a náčinie, hudobné nástroje, didaktická a audiovizuálna technika, výpočtová technika, atď.

Podmienkou kvalitného plnenia školského vzdelávacieho programu je dostatočné vybavenie spotrebným materiálom na výtvarné, grafomotorické, pracovné činnosti.

Základným nábytkom pre deti sú **stoly a stoličky**. Parametre ich rozmerov sa menia v závislosti od rastu dieťaťa. Stolíky musia byť umiestnené vo svetlej časti miestnosti so správnym dopadom svetla.

Rozmiestnenie nábytku musí rešpektovať potrebu detí mať dostatok priestoru na hry, pohybové a relaxačné cvičenia a odpočinok. **Nábytok triedy** má rešpektovať antropometrické požiadavky (jeho výška, veľkosť má zodpovedať veľkosti detí, má predchádzať unaviteľnosti detí, atď.). Zariadenie má byť čo najjednoduchšie, prispôsobené počtu detí, má byť vyhotovené z prírodných materiálov, voskované alebo morené ekologickými prípravkami, aby neškodilo zdraviu detí, má byť bezpečné a má rozvíjať estetické cítenie detí .

Ležadlá musia byť pružné, dostatočne pevné a stabilné, dobre tepelne izolované, ľahko prenosné a skladateľné.

Usporiadanie triedy by malo:

- umožniť deťom komunikáciu pri spoločných činnostiach v hrových skupinách,
- uľahčiť dieťaťu voľný styk s najbližším okolím,
- uľahčiť dieťaťu prístup k hračkám a pomôckam,
- umožniť dieťaťu plánovať a vytvárať hrové prostredie podľa vlastného zámeru,
- umožniť dieťaťu poznať vlastné pracovné tempo a umožniť mu uvedomiť si vlastné možnosti,
- umožniť dieťaťu ponechať vlastný výtvar v prostredí,
- umožniť dieťaťu tvoriť podľa vlastných predstáv na základe samostatného rozhodovania sa pri výbere činností,
- byť bezpečné, hygienické, estetické a funkčné,
- umožňovať dodržiavanie vopred stanovených pravidiel deťmi a učiteľmi pri ukladaní hračiek a pri manipulácii s predmetmi, učebnými pomôckami.

Vo vnútornom prostredí triedy je potrebné vymedziť:

- a) voľný priestor pre spoločné pohybové aktivity a pohybové hry,
- b) priestor pre hry a pracovné aktivity (hrové a pracovné kútiky).

Hrové a pracovné kútiky sa umiestňujú v priestore, ktorý je vybavený účelovo a slúži na spontánne hry detí a učiteľkou plánovanú a riadenú výchovno-vzdelávaciu činnosť. O tematickom zameraní hrových kútikov a ich obmieňaní rozhoduje učiteľ spolu s deťmi podľa plánovaných činností, zámerov a podľa záujmu detí o hrové prostredie.

Exteriér (vonkajšie prostredie) zahŕňa celkový ráz krajiny v ktorej dieťa žije, architektúru, a pod. Záleží aj od geografických podmienok, kultúrnych zvykov, sociálnych faktorov.

Vonkajšie priestory by mali umožňovať:

- pohybové činnosti (na náradí, voľné pohybové činnosti),
- tvorivé, konštrukčné a umelecké činnosti,
- komunikatívne činnosti (nadväzovanie kontaktov),
- špeciálne činnosti (navodzované alebo vedené učiteľom).

Areál materskej školy tvoria ihriská, záhrada, spevnené plochy a príp. aj hospodárska časť dvora. Zariadenie ihriska sú: preliezačky, hojdačky, pieskovisko, bazén, dopravné ihrisko a pod. Oplotenie záhrady je nevyhnutné z bezpečnostných a hygienických dôvodov.

Zariadenie, ktoré je v **záhrade** stabilne nainštalované, musí byť pevné a odolné voči mechanickým zásahom a poveternostným vplyvom.

Pre deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami je potrebné zaistiť všetky materiálno-technické podmienky nevyhnutné ich pre výchovno-vzdelávaciu činnosť.

13. Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní

Podľa zákona 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý možno aplikovať na **podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní**, zriaďovateľ a riaditeľ materskej školy je povinný starať sa o bezpečnosť a ochranu zdravia detí a všetkých dospelých osôb, ktoré sa nachádzajú s jeho vedomím na jeho pracovisku a v jeho priestoroch.

Materské školy sú pri výchove a vzdelávaní, pri činnostiach priamo súvisiacich s výchovou a vzdelávaním a pri poskytovaní služieb povinné:

- prihliadať na základné fyziologické potreby detí,
- vytvárať podmienky na zdravý vývin detí a na predchádzanie sociálnopatologických javov,
- zaistiť bezpečnosť a ochranu zdravia detí,
- poskytnúť nevyhnutné informácie na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia detí,
- viesť evidenciu registrovaných školských úrazov detí, ku ktorým došlo počas výchovno-vzdelávacej činnosti alebo pri činnostiach organizovaných materskou školou.

Problematika zaistenia bezpečnosti a ochrany zdravia je aj integrálnou súčasťou obsahu výchovy a vzdelávania detí v materských školách. Deti sa prostredníctvom tohto obsahu učia chrániť si svoje zdravie aj zdravie iných a riešiť na elementárnej úrovni situácie ohrozujúce zdravie.

14. Osobitosti a podmienky výchovy a vzdelávania detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami

Vo všetkých organizačných formách vzdelávania je potrebné vytvárať deťom špecifické podmienky pre ich úspešné vzdelávanie a uspokojovanie ich špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb.

Dieťa so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami je dieťa, u ktorého je potrebné zabezpečiť ďalšie zdroje na podporu efektívnej výchovy a vzdelávania. Pod „ďalšími zdrojmi“ rozumieme podmienky, ktoré je potrebné zabezpečiť navyše okrem typických podmienok pre vzdelávanie detí. **Špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby sú u dieťaťa diagnostikované školským zariadením výchovnej prevencie a poradenstva.**

Špeciálnou výchovno-vzdelávacou potrebou je požiadavka na úpravu podmienok (obsahu, foriem, metód, prostredia a prístupov) vo výchove a vzdelávaní pre dieťa. **Špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby vyplývajú zo zdravotného znevýhodnenia alebo nadania alebo vývinu dieťaťa v sociálne znevýhodnenom prostredí,** zohľadnenie ktorých mu zabezpečí rovnocenný prístup k vzdelávaniu, primeraný rozvoj schopností alebo osobnosti ako aj dosiahnutie primeraného stupňa vzdelania a primeraného začlenenia do spoločnosti.

Dieťa so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami je spravidla:

a) dieťa so zdravotným znevýhodnením, t.j.

- dieťa so zdravotným postihnutím (s mentálnym postihnutím, so sluchovým postihnutím, so zrakovým postihnutím, s telesným postihnutím, s narušenou komunikačnou schopnosťou, s autizmom alebo inými pervazívnymi vývinovými poruchami, s viacnásobným postihnutím),
- dieťa choré alebo zdravotne oslabené, dieťa s vývinovými poruchami (poruchou aktivity a pozornosti, s vývinovou poruchou učenia, s oneskoreným alebo nerovnomerným psychomotorickým vývinom), dieťa v hraničnom pásme mentálnej retardácie, dieťa s poruchou správania, okrem detí umiestnených do špeciálnych výchovných zariadení na základe rozhodnutia súdu;

b) dieťa zo sociálne znevýhodneného prostredia;

c) dieťa s nadaním, ktorý má zariadením výchovného poradenstva a prevencie diagnostikované špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby.

Ďalšie zdroje sú rôzneho druhu, predovšetkým:

- a) zabezpečenie odborného prístupu vo vzdelávaní – včasná špeciálno-pedagogická, psychologická, medicínska diagnostika, výchova a vzdelávanie podľa individuálneho výchovno-vzdelávacieho programu, individuálna a skupinová práca s dieťaťom, používanie špeciálnych metód a foriem vyučovania, zaradenie špecifického obsahu, špecifický postup v hodnotení výchovno-vzdelávacích výsledkov, aplikácia alternatívnych foriem komunikácie, úzka spolupráca s rodičmi a iné, podľa individuálnej potreby konkrétneho dieťaťa, vyplývajúcej z odbornej diagnostiky;
- b) materiálne, ktoré zahŕňajú špeciálne vyučovacie pomôcky, kompenzačné pomôcky, prístroje, úpravy prostredia (napr. bezbariérový prístup) a iné;
- c) personálne – špeciálny pedagóg, školský špeciálny pedagóg, logopéd, terapeut, asistent učiteľa, školský psychológ, nižší počet detí v triede, v prípade integrovaného vzdelávania zníženie počtu detí v triede, vzdelávanie učiteľov a iné;
- d) finančné na zabezpečenie špeciálnych materiálnych, odborných a personálnych podmienok.

Vzdelávacie štandardy sú spoločné pre výchovu a vzdelávanie všetkých detí. Vo vzťahu k deťom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami sa ich realizovanie prispôbuje v maximálnej miere špeciálnym výchovno-vzdelávacím potrebám a rozvojovým možnostiam detí. Tak ako aj vo vzťahu k deťom, ktoré nemajú špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby učitelia vytvárajú podmienky na účinný sebarozvoj osobnosti dieťaťa, hru, učenie, komunikáciu, atď.

Výchova a vzdelávanie detí so zdravotným znevýhodnením sa uskutočňuje:

- a) v školách pre deti so zdravotným znevýhodnením; tieto školy sú špeciálne školy,
- b) v ostatných školách:
 1. v špeciálnych triedach, ktoré sa zriaďujú spravidla pre deti s rovnakým druhom zdravotného znevýhodnenia; časť výchovno-vzdelávacieho procesu sa môže uskutočňovať v triede spoločne s ostatnými deťmi materskej školy; niektoré činnosti môže dieťa absolvovať mimo špeciálnej triedy,
 2. v triedach alebo výchovných skupinách spolu s ostatnými deťmi materskej školy; ak má takéto dieťa špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby, je vzdelávané podľa individuálneho výchovno-vzdelávacieho programu, ktorý vypracúva materská škola v spolupráci so školským zariadením výchovnej prevencie a poradenstva; zákonný zástupca dieťaťa má právo sa s týmto programom oboznámiť.

Individuálny výchovno-vzdelávací program obsahuje:

- základné informácie o dieťati a vplyve jeho diagnózy na výchovno-vzdelávací proces,
- požiadavky na úpravu prostredia školy a triedy,
- modifikáciu obsahu vzdelávania,
- aplikáciu špeciálnych vzdelávacích postupov,
- špecifiká organizácie a foriem vzdelávania,
- požiadavky na zabezpečenie kompenzačných pomôcok a špeciálnych učebných pomôcok,
- zabezpečenie servisu odborníkov – špeciálneho pedagóga, liečebného pedagóga, psychológa, logopéda a iných.

Všetky špecifické úpravy sa vypracovávajú v individuálnom rozsahu a kvalite tak, aby zodpovedali špeciálnym výchovno-vzdelávacím potrebám konkrétneho dieťaťa.

Individuálny výchovno-vzdelávací program vypracováva učiteľ v spolupráci so špeciálnym pedagógom, prípadne ďalšími zainteresovanými odbornými pracovníkmi podľa potreby. Individuálny výchovno-vzdelávací program podpisuje riaditeľ školy, učiteľ, špeciálny pedagóg a zákonný zástupca dieťaťa.

Individuálny výchovno-vzdelávací program sa môže upravovať a dopĺňovať podľa aktuálnych špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb dieťaťa. Zmeny je potrebné konzultovať so všetkými zainteresovanými odborníkmi a zákonným zástupcom dieťaťa.

Špeciálne materské školy a materské školy, v ktorých sa vzdelávajú deti so zdravotným znevýhodnením pri tvorbe školských vzdelávacích programov prihládajú na druh postihnutia detí.

V rámci školských vzdelávacích programov sú zaradené v obsahu aj špecifické témy (vývinová stimulácia kognitívno-psychomotorických funkcií, individuálna logopedická starostlivosť, individuálne logopedické cvičenie, individuálna tyflopédická starostlivosť, komunikačné zručnosti, posunkový jazyk a iné).

Pri výchove a vzdelávaní detí so zdravotným znevýhodnením sa používajú alternatívne formy komunikácie (posunkový jazyk, Braillovo písmo – v materskej škole nie jeho osvojenie, náhradné formy komunikácie).

Začlenenie detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami do tried spolu s ostatnými deťmi alebo do špeciálnych tried **ovplyvní tvorbu školského vzdelávacieho programu.**

Výchova a vzdelávanie nadaných detí v materskej škole si vyžaduje špecifický prístup, metódy, formy i obsah.

Výchova a vzdelávanie detí s nadaním sa uskutočňuje v materských školách (podľa školského zákona) so zameraním na rozvoj:

- a) intelektového nadania (všeobecného intelektového nadania; špecifického intelektového nadania),
- b) umeleckého nadania,
- c) športového nadania,
- d) praktického nadania.

Intelektovým nadaním detí sa rozumejú vysoko nadpriemerne rozvinuté poznávacie schopnosti v jednej alebo viacerých intelektových oblastiach. **Deti so všeobecným intelektovým nadaním sú deťmi so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami na základe diagnostiky vykonanej zariadením výchovnej prevencie a poradenstva.**

Umelecké nadanie detí sa prejavuje v niektorej z umeleckých oblastí, a to najmä vo výtvarnej, hudobnej, literárno-dramatickej, tanečnej.

Športové (alebo všeobecné pohybové) **nadanie** detí sa prejavuje v niektorej z oblastí individuálneho alebo kolektívneho športu.

Praktické nadanie detí sa prejavuje vysokou úrovňou manuálnych zručností v konkrétnych praktických činnostiach.

Výchova a vzdelávanie detí s nadaním sa uskutočňuje prostredníctvom vzdelávacích programov zameraných na príslušné nadanie.

V materských školách so zameraním **podľa druhu nadania** sa vytvárajú podmienky pre rozvoj príslušného nadania detí **s uplatňovaním špecifických výchovných a vzdelávacích metód a organizačných foriem výchovy a vzdelávania.**

Pre rozvíjanie nadania vytvárajú inštitucionálne podmienky zriaďovatelia, individuálne podmienky materské školy. Individuálne podmienky pre rozvíjanie nadania sa deťom s nadaním vytvárajú tým, že sa im umožní: vzdelávať sa v predmetoch alebo oblastiach vzdelávacieho programu základnej školy v materskej škole alebo prijatie do základnej školy pred dosiahnutím šiesteho roku veku.

Zaradenie detí s nadaním sa zohľadní pri tvorbe **školského vzdelávacieho programu.**

Výchova a vzdelávanie **detí zo sociálne znevýhodneného prostredia** sa realizuje v súlade so zákonom o výchove a vzdelávaní (školským zákonom). Pre výchovu a vzdelávanie týchto detí materské školy vytvárajú individuálne podmienky v školských vzdelávacích programoch. Individuálnymi podmienkami sú:

- vzdelávanie podľa individuálneho vzdelávacieho programu,
- úprava organizácie výchovy a vzdelávania,
- úprava prostredia, v ktorom sa výchova a vzdelávanie uskutočňuje,
- využitie špecifických metód a foriem výchovy a vzdelávania.

13. Zásady a podmienky pre vypracovanie školských vzdelávacích programov

Pre materské školy je záväzný **Štátny vzdelávací program pre materské školy**, na základe ktorého si materské školy vypracovávajú školský vzdelávací program.

Školský vzdelávací program musí byť vypracovaný **v súlade s princípmi a cieľmi výchovy a vzdelávania podľa zákona o výchove a vzdelávaní** (školského zákona).

Školský vzdelávací program je v zmysle platnej legislatívy **pedagogický dokument**, ktorý tvorí súčasť pedagogickej dokumentácie konkrétnej materskej školy. Schválený školský vzdelávací program je **verejná listina**. Riaditeľ ho **zverejní** na prístupnom mieste.

Pri jeho tvorbe sa **zohľadňujú vonkajšie i vnútorné podmienky** materskej školy. Za jeho vypracovanie **zodpovedá riaditeľ** materskej školy alebo v prípade základnej školy s materskou školou zástupca riaditeľa za materskú školu v spolupráci s riaditeľom školy. Na tvorbe školského výchovno-vzdelávacieho programu sa **podieľa celý pedagogický zbor** materskej školy.

Školský vzdelávací program **vydáva riaditeľ** materskej školy **po prerokovaní v pedagogickej porade, rade školy a po písomnom súhlase zriaďovateľa**. Ak je zriaďovateľom materskej školy obec až po prerokovaní v zastupiteľskom orgáne.

Ak ide o **novozriaďovanú materskú školu**, školský vzdelávací program **prikladá zriaďovateľ školy k žiadosti o zaradenie školy do siete škôl a školských zariadení** podľa osobitného predpisu. (zákon č. 596/2003 Z. z.)

So školským vzdelávacím programom by mali byť **oboznámení aj rodičia detí**, ktoré práve navštevujú materskú školu.

Školský vzdelávací program sa **aktualizuje každý rok** vzhľadom na podmienky a prípadnú zmenu vlastného zamerania materskej školy.

Školský vzdelávací program materskej školy obsahuje:

- a) názov vzdelávacieho programu,
- b) vymedzenie vlastných cieľov a poslania výchovy a vzdelávania,
- c) stupeň vzdelania, ktorý sa dosiahne absolvovaním školského vzdelávacieho programu alebo jeho ucelenej časti,
- d) vlastné zameranie školy,
- e) dĺžku dochádzky a formy výchovy a vzdelávania,
- f) vyučovací jazyk,
- g) spôsob, podmienky ukončovania výchovy a vzdelávania a vydávanie dokladu o získanom vzdelaní,
- h) personálne zabezpečenie,
- i) materiálno-technické a priestorové podmienky,
- j) podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní,
- k) vnútorný systém kontroly a hodnotenia detí,
- l) vnútorný systém kontroly a hodnotenia zamestnancov školy,
- m) požiadavky na kontinuálne vzdelávanie pedagogických a odborných zamestnancov.

Názov školského vzdelávacieho programu môže byť všeobecný alebo môže byť tvorivo koncipovaný vzhľadom na vývinové špecifiká predškolského obdobia. Napr. školský vzdelávací program „Zvedavé dieťa“, atď. Názov školského vzdelávacieho programu sa môže tvoriť aj v súlade so zaužívaným pomenovaním konkrétnej materskej školy, napr. Školský vzdelávací program materskej školy Lienka, atď.

Pedagogický kolektív materskej školy si vymedzí **vlastné ciele a poslanie výchovy a vzdelávania**. Východiskom pre tvorbu vlastných cieľov v školskom vzdelávacom programe sú všeobecné ciele uvedené v štátnom vzdelávacom programe a vlastné zameranie materskej školy. Ciele v školskom vzdelávacom programe sú oproti cieľom v štátnom vzdelávacom programe konkrétnejšie. Poslanie výchovy a vzdelávania v školskom vzdelávacom programe korešponduje so všeobecným poslaním materskej školy ako inštitúcie.

V školskom vzdelávacom programe sa:

- uvádza **stupeň vzdelania**, ktorý poskytuje materská škola – je totožný so stupňom vzdelania uvedeným v štátnom vzdelávacom programe pre materské školy,
- charakterizuje **vlastné zameranie** materskej školy, napr. materská škola obohacuje výchovu a vzdelávanie o regionálne prvky, má na základe výberu detí s určitým druhom nadania vlastný detský literárno-dramatický a spevácky súbor, prezentujúci ľudové tradície, atď.,
- uvádza **konkrétna dĺžka dochádzky** (niekoľkoročná dochádzka, posledný rok pred plnením povinnej školskej dochádzky, atď.) dieťaťa do materskej školy a **konkrétna forma výchovy a vzdelávania**, (poldenná, celodenná, atď.), ktoré sa v danej materskej škole uplatňujú,
- uvádza **vyučovací jazyk**, podľa ktorého sa realizuje výchova a vzdelávanie v príslušnej materskej škole; tento **musí byť v zhode so sieťou škôl a školských zariadení a so zriaďovacou listinou**,
- uvádza **spôsob, podmienky ukončovania výchovy a vzdelávania a vydávanie dokladu** o získanom vzdelaní v súlade s dikciou školského zákona a s ohľadom na jej konkrétne podmienky,
- uvádza aktuálne **personálne obsadenie** materskej školy; uvádzajú sa pedagogickí, odborní aj nepedagogickí zamestnanci; u pedagogických zamestnancov a u odborných zamestnancov sa uvádza aj spĺňanie kvalifikačných predpokladov v zmysle platnej legislatívy,
- uvádza aktuálne **materiálno-technické a priestorové podmienky** materskej školy z hľadiska ich vplyvu na plnenie jej cieľov a poslania,
- uvádza **konkrétne podmienky súvisiace so zaistením bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní** v súlade s platnou legislatívou,
- konkretizuje **vnútorný systém kontroly a hodnotenia detí a vnútorný systém kontroly a hodnotenia zamestnancov školy**,
- uvádza **plán ďalšieho vzdelávania pedagogických a odborných zamestnancov** materskej školy.

Školským vzdelávacím programom môže byť aj **medzinárodný program**, ktorý sa uskutočňuje po **písomnom súhlase ministerstva školstva** a je v súlade s princípmi a cieľmi výchovy a vzdelávania podľa zákona o výchove a vzdelávaní (školského zákona).

Súlad školského vzdelávacieho programu so Štátnym vzdelávacím programom, cieľmi a princípmi výchovy a vzdelávania ustanovenými týmto zákonom kontroluje **Štátna školská inšpekcia**.